

ภาวะผู้นำกับการบริหารองค์กรเชิงธุรกิจในโลกยุคใหม่

Leadership and Management of Business Organizations in the New Era World

กอบชัย เมฆดี (Kobchai Mekdee)¹

ศศินันท์ ศาสตรสาร (Sasinan Sastsara)²

บทคัดย่อ

ในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมในโลกยุคใหม่หรือโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตของสมาชิกในสังคมโลกอย่างทั่วถึง เพื่อให้องค์กรเชิงธุรกิจซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมโลกสามารถดำเนินต่อไปได้ ผู้นำองค์กรจึงต้องมีการปรับตัวเพื่อเตรียมพร้อมรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกยุคใหม่ และพ่วงองค์กรไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยภาวะผู้นำกับการบริหารองค์กรเชิงธุรกิจในโลกยุคใหม่ ประกอบด้วย 7 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) มีคุณธรรมและจริยธรรม 2) สร้างแรงจูงใจ 3) มีวิสัยทัศน์ 4) กล้าตัดสินใจ กล้าคิด พูด ทำ 5) มีทักษะการสื่อสาร 6) ทำงานบรรลุเป้าหมาย และ 7) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน อีกทั้งต้องมีความรู้เท่าทันเทคโนโลยีและสารสนเทศในการสื่อสารต่างๆ รวมถึงทักษะในการเชื่อมความสัมพันธ์กับคนที่มีความหลากหลาย และแตกต่างกันไปในสังคมเป็นอย่างดีอีกด้วย ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ส่งผลให้การบริหารงานต่าง ๆ ขององค์กรเป็นไปด้วยความราบรื่นและพร้อมที่จะเผชิญกับสภาพสังคมหรือบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนภัยคุกคามต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นอย่างคาดไม่ถึง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ การบริหารองค์กรธุรกิจ โลกยุคใหม่

Abstract

The situation of rapid changes in society in the new era world or the 21st-century world thoroughly affects the way of life of members of the global society. So that business organizations which are a unit of the global society can continue, Leaders of business organizations have to adapt to prepare for the changing situations of the new era world and effectively lead the organization towards its goals. Seven leadership for the management of business organizations in the new era world qualities consist of 1) morality and ethics, 2) motivational, 3) visionary, 4) courage to make decisions, dare to think, speak, and act, 5) Communications skills, 6) achieve goals, and 7) build relationships. good to the team They also need to be knowledgeable about technology and information in various communications, as well as the skills to connect with diverse and different people in society as well. These features result in the smooth management of various organizations and are ready to face social conditions or changing contexts. as well as various threats that occur unexpectedly.

Keywords: Leadership, Management of Business Organizations, New Era

วันที่รับบทความ : 7 มิถุนายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ : 15 สิงหาคม 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 21 สิงหาคม 2566

1. บทนำ

ผู้นำเป็นหนึ่งในผู้มีบทบาทสำคัญในการพาองค์กรทุกองค์กรในทุกภาคส่วนไปสู่ความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นด้วยการกำหนดนโยบาย การจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งงบประมาณ กำลังคนและอื่น ๆ รวมทั้งตรวจสอบกระบวนการทำงาน ตั้งแต่เริ่มต้นไปจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยเฉพาะในโลกยุคใหม่หรือโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นต้นไป ที่กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิตของสมาชิกในสังคมอย่างทั่วถึง ซึ่งในศตวรรษที่ 21 โลกจะเดินหน้าเข้าสู่ยุคโรงงานอุตสาหกรรมอย่างเต็มรูปแบบโดยเดินทางเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มและความแปลกใหม่ให้กับผลิตภัณฑ์ทุกประเภท โลกในศตวรรษที่ 21 จะเป็นสังคมธุรกิจที่เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทอย่างมากกับการดำรงชีวิตของสมาชิกในสังคม ซึ่งเป็นสังคมที่แตกต่างจากในอดีต นั่นคือเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม (วิจารณ์ พานิช, 2555) เป็นที่ทราบดีว่าโลกในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ สังคมเริ่มมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม การใช้ชีวิตของคนในสังคมเริ่มเป็นไปในทางธุรกิจหรือมีความเป็นทุนนิยมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศกำลังเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการดำรงชีวิตของคนในสังคม ดังนั้นต้องเรียนรู้และปรับความคิดในการเตรียมพร้อมปรับตัวปรับทัศนคติ และพัฒนาการดำเนินชีวิตเพื่อให้อาจสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และ อธิป จิตตฤกษ์, 2556; วิจารณ์ พานิช, 2555; สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ, 2553)

ดังนั้นการที่จะพาองค์กรในโลกยุคใหม่ที่มีความเปลี่ยนแปลงมากมายและรวดเร็ว อีกทั้งยังส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิตของสมาชิกในสังคมนี้ไปสู่ความสำเร็จได้จะต้องอาศัยผู้นำองค์กรที่มีคุณลักษณะภาวะผู้นำที่สอดคล้องกับบริบทของโลกยุคใหม่จึงจะสามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพได้

2. โลกยุคใหม่

โลกยุคใหม่หรือโลกในศตวรรษที่ 21 นี้ถือเป็นโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีความแตกต่างจากโลกในศตวรรษที่ 19 และ 20 อย่างสิ้นเชิง เศรษฐกิจอุตสาหกรรมในอดีตถูกแทนที่ด้วยเศรษฐกิจและบริการที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2557; วิจารณ์ พานิช, 2555) โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมที่อยู่ในยุคโลกาภิวัตน์ คำว่า “โลกาภิวัตน์” (Globalization) ความหมายตามหลักพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง การแพร่หลายกระจายไปทั่วโลกอย่างทั่วถึง การที่ประชาคมโลกไม่ว่าจะอยู่ ณ จุดใด สามารถรับรู้สัมพันธ์หรือรับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วกว้างขวาง เนื่องจากการพัฒนาระบบสารสนเทศ ถือเป็นช่วงเวลาของโลกถูกล่อหลอมไว้ด้วยกันอย่างใกล้ชิดโลกสมัยโลกาภิวัตน์ มีการเปิดประเทศกันมากขึ้น การติดต่อสื่อสารระหว่างกันสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหรือไอที (IT information technology) ช่วยเชื่อมโลกให้เข้าถึงกันได้อย่างสะดวก สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูล ข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว แต่ละประเทศเริ่มเรียนรู้และเข้าใจกับนานาประเทศมากขึ้น เกิดการยอมรับและประสานความร่วมมือซึ่งกันและกัน ความเจริญก้าวหน้าทำให้โลกในศตวรรษที่ 21 พัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง แต่ขณะเดียวกันยังคงมีปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อโลกที่ต้องหาทางแก้ไข เช่น การก่อการร้าย เหตุการณ์วินาศกรรมสงครามต่อต้านการก่อการร้าย ปัญหาความขัดแย้ง การขาดแคลนทรัพยากร (สุพรรณิ ชะโลธร และ เกษมวัฒน์ เปรมภมล, 2553)

สังคมมนุษย์มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีควบคู่กับการเข้าสู่โลกยุคใหม่นั้น มนุษย์ต้องเผชิญกับปัญหาในรูปแบบใหม่ เช่น สงคราม ความรุนแรง และการคุกคามการดำรงชีวิตอย่างผาสุกของมนุษย์อันเนื่องมาจากความขาดแคลนทรัพยากรหรือการลดลงของการผลิตพลังงาน และอาหาร ตลอดจนปัญหาภัยธรรมชาติ อันเนื่องมาจากภาวะโลกร้อน คนในสังคมจึงควรพึงเข้าใจต้นตอของปัญหาที่ต้องเผชิญเข้าใจความพยายามของหน่วยงานที่จะเข้ามาช่วยแก้ปัญหาที่หลากหลาย เพื่อการอยู่ร่วมกันในโลกอย่างสันติ (สัจชัย สุวัญบุตร และคณะ, 2552)

โดยโลกในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2557; วิจารณ์ พานิช, 2555; Canton, 2006) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เทคโนโลยี (Technology) ในชีวิตความเป็นอยู่ประจำวันและชีวิตการทำงาน คนใช้และพึ่งพาเทคโนโลยีเป็นหลัก โดยเฉพาะเทคโนโลยีข่าวสารและการคมนาคม (information and communication technology) ดังนั้น ทักษะด้านเทคโนโลยีจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากและหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยในศตวรรษที่ 21 มีการพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากและหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยในศตวรรษที่ 21 มีการพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีสำหรับคน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มที่ใช้เทคโนโลยีในการทำงานและดำเนินชีวิตประจำวันอย่างรู้เท่าทัน กลุ่มคนกลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มที่ทำงานให้บริการและคิดพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตลอดจนสร้างนวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการใช้งานอย่างเหมาะสมต่อคุณภาพชีวิตสภาพจริง และกลุ่มที่สร้างและพัฒนาทักษะความคิดเชิงสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมขึ้นใช้เองและนำไปแลกเปลี่ยนการใช้งานในเวทีเศรษฐกิจโลก

2. เศรษฐกิจและการค้า (Commercialization and economy) เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเป็นโลกเทคโนโลยีที่มีการคิดพัฒนานวัตกรรมขึ้นใช้งานในการดำเนินชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงานของทุกอาชีพมีการพัฒนาเทคนิคการเรียนรู้ทักษะการใช้งาน เกิดการสร้างกลยุทธ์การขาย จนเกิดการแข่งขันในเวทีเศรษฐกิจโลก เมื่อผลิตภัณฑ์ที่เป็นเทคโนโลยีใหม่มีความเกี่ยวข้องและจำเป็นต่อชีวิตความเป็นอยู่ ทุกคนจึงพยายามเรียนรู้ทักษะการใช้งานเพื่อแข่งขันด้านประสิทธิภาพ การทำงาน ความเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เน้นการขายเป็นหลัก จึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะทางการค้าที่มีจิตวิญญาณของผู้ประกอบการ (entrepreneurial spirit) การค้ารูปแบบใหม่ที่เน้นเทคโนโลยีเน้นผลผลิตเชิงนวัตกรรมที่ต้องอาศัยเทคนิคและความชำนาญใหม่มากขึ้น

3. โลกาภิวัตน์กับเครือข่าย (Globalization and network) สืบเนื่องจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เน้นการขายเป็นหลัก การสื่อสาร สื่อความหมายและการเลือกเครือข่ายวิธีการสื่อสารต้องมีความถูกต้อง รวดเร็ว ไม่จำกัดสถานที่ โลกาภิวัตน์ถูกนำมาเป็นตัวช่วยอย่างรวดเร็วทุกที่ ทุกเวลา ดึงโลกกว้างให้แคบเล็กลง ถือเป็นอิทธิพลที่ทำให้คนในศตวรรษที่ 21 ต้องสร้างทักษะการเรียนรู้มากมายหลายช่องทาง โดยเฉพาะเรื่องเครือข่ายในกลุ่มเดียวกันต้องสร้างความร่วมมือกันทำงาน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ในเชิงพัฒนาคุณภาพชีวิตและการทำงาน ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกศตวรรษที่ 21 คือ การพึ่งพากันในระดับโลกจะมีมากขึ้น เรื่องการดำเนินชีวิตและแก้ไขปัญหาของโลก การเป็นพลเมืองของโลกดิจิทัลและประชาธิปไตย ความต้องการผู้ประกอบการที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานคิดงานใหม่ขึ้นมา และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแบบออนไลน์ ซึ่งโลกเทคโนโลยี เครือข่าย และธุรกิจต้องการผู้ประกอบการที่เป็นผู้สร้างสรรค์มากขึ้น

4. สิ่งแวดล้อมและพลังงาน (Environmentalization and energy) เป็นผลจากที่ผ่านมาในอดีตโลกได้พัฒนาการใช้เทคโนโลยีโดยนำเอาทรัพยากรมาใช้โดยไม่คำนึงถึงการสูญเสียสภาพความสมดุลของสภาพแวดล้อม ปัญหาสภาพแวดล้อมจึงเกิดขึ้นมากมายหลายเหตุการณ์ ดังนั้น ความใส่ใจที่จะคืนความสมดุลทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมจึงเกิดขึ้น การเรียนรู้และแก้ปัญหาจะเป็นการช่วยเหลือกัน หรือทำงานร่วมกันมากขึ้น โดยใช้ความเป็นโลกาภิวัตน์กับเครือข่ายก็เกิดขึ้นผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือ และทางตรงข้ามผลิตภัณฑ์ที่ช่วยรักษาสมดุลทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็จะร่วมมือกันในเชิงธุรกิจการค้าและเชิงการสร้างพันธมิตร

5. ความเป็นเมือง (Urbanization) สืบเนื่องจากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศในความเป็นโลกาภิวัตน์ทำให้ลดช่องว่างของสังคมเมืองและชนบทลง การซื้อขายสินค้า ธุรกิจ การค้า การใช้เทคโนโลยีเกิดขึ้นของสังคมเมืองและชนบทไม่แตกต่างกัน สิ่งที่เกิดขึ้นชัดเจนก็คือ เศรษฐกิจและชีวิตสมัยใหม่ที่ยึดโยงอยู่กับการค้าและบริการที่ตั้งอยู่บนวิถีชีวิตสมัยใหม่ต้องอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่แข่งขันผลิตนำมาใช้ใหม่กันมากขึ้น นำไปสู่การเป็น Global cities มากขึ้นและชัดเจนขึ้น

6. คนจะอายุยืนขึ้น (Ageing and health) ความก้าวหน้าการคิดค้นผลิตภัณฑ์สุขภาพ เช่น ยา เวชภัณฑ์ การรักษาพยาบาล รวมถึงเทคโนโลยีทางการแพทย์เฉพาะทางพัฒนาอย่างไม่รู้ที่สิ้นสุด ประกอบกับ คนเข้าถึงองค์ความรู้ ความรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศโลกาภิวัตน์ทำให้คนดูแลสุขภาพ และป้องกันรักษาโรคเฉพาะทางได้ ทำให้คนอายุยืนมากขึ้น เกิดเป็นสังคมของผู้สูงอายุ การดำเนินชีวิตและวิถีชีวิตจะเปลี่ยนไป คนสูงอายุยังมีพลังสมองและทำงานได้อยู่ คนรุ่นใหม่มีน้อยลง เกิดการสร้างสังคมการอยู่ร่วมกันของคนรุ่นใหม่กับคนรุ่นเก่าที่มีคุณภาพชีวิตผสมผสานกันได้อย่างลงตัว ไม่ถูกทอดทิ้ง เกิดเป็นกลุ่มปัญหาใหม่จากผู้สูงอายุ

7. อยู่กับตัวเอง (Individualization) เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเจริญทางด้านเทคโนโลยีและความเป็นโลกาภิวัตน์ การสนทนาระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนที่รู้จักกันจะดำเนินการผ่านทางเทคโนโลยีมากกว่ามาพบหน้ากัน ปฏิสัมพันธ์ซึ่งหน้าลดน้อยลง นักเรียนจะเข้าชั้นเรียนน้อยลงแต่คุยกันผ่านช่องทางเทคโนโลยีกันมากขึ้น

สรุปได้ว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสถานการณ์ของโลกยุคใหม่หรือโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเริ่มขึ้นเมื่อ ค.ศ 2001 มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเกิดเหตุการณ์และปัญหาขึ้นมากมาย ข้อสรุปจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 คือ สมาชิกของสังคมต้องเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อการก้าวให้ทันเทคโนโลยีโลก ต้องเรียนรู้วัฒนธรรมต่างๆ หรือเป็นผู้คิดพัฒนานวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมพื้นฐานของตนเองขึ้นใช้เอง ต้องเป็นผู้รับรู้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อสื่อสารร่วมมือกับระดับนานาชาติหรือเป็นผู้รู้เท่าทันสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี นำไปใช้เป็นประเด็นสาระสำคัญสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนานวัตกรรม จะต้องเป็นผู้เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ตามทันการเปลี่ยนแปลงที่พร้อมจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา หรือเป็นผู้รู้จักตัวเองและพัฒนาเพื่อเป็นตัวของตัวเอง โลกในศตวรรษที่ 21 จะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจและการค้า โลกาภิวัตน์และเครือข่าย สิ่งแวดล้อมและพลังงาน ความเป็นเมือง อายุและความเป็นอยู่ของ ประชากร รวมถึงการอยู่กับตนเอง ดังนั้น คนในสังคมจะต้องมีผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงเพื่อเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตให้กับคนในสังคมในโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้นำจะต้องมีทักษะความสามารถ การเรียนรู้ รวมถึงทัศนคติที่ดีในการดำเนินชีวิต รวมถึงองค์กรธุรกิจเองก็จะต้องมีผู้นำที่มีคุณลักษณะภาวะผู้นำที่สอดคล้องกับโลกยุคใหม่ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงดังที่กล่าวไปข้างต้นด้วยเช่นกัน

3. การบริหารองค์กรเชิงธุรกิจ

องค์กรธุรกิจ หมายถึง กิจกรรมที่ก่อให้เกิดสินค้าและบริการโดยบุคคลหรือกลุ่มคนซึ่งรวมกันกระทำกิจกรรมทางธุรกิจ ธุรกิจจึงเป็นกระบวนการของการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาเปลี่ยนสภาพตามกรรมวิธีการผลิตด้วยแรงคนและเครื่องจักรให้เป็นสินค้าเพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่ต้องการ กิจกรรมของธุรกิจจึงรวมทั้งการผลิต การซื้อขาย การจำแนก แจกจ่ายสินค้า การขนส่ง การธนาคาร การอุตสาหกรรมและอื่น ๆ รวมถึง การพาณิชย์ การอุตสาหกรรม และการประกอบอาชีพเฉพาะอย่าง และนับวันจะแพร่หลายและมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคมมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ด้วยสาเหตุสำคัญคือคนทุกคนมีความต้องการที่ไม่มีที่สิ้นสุด อยากมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม หวังจะได้สินค้าคุณภาพดีปริมาณมากตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกในรูปแบบต่าง ๆ แต่ในขณะเดียวกัน คนทุกคนมีความสามารถจำกัด ทั้งร่างกาย กำลังความคิด ความชำนาญและเวลา การหวังที่จะได้สิ่งต่าง ๆ มากมายพร้อมด้วยคุณภาพ โดยลำพังความสามารถของตนเองย่อมเป็นไปได้ในสถานการณ์ที่มีข้อจำกัดอยู่หลายประการ คนในสังคมจึงจำเป็นต้องตกลงร่วมมือกันทำงานกับบุคคลอื่น ๆ หลายฝ่าย เช่น ผู้ถือหุ้น ผู้บริหาร เพื่อพนักงาน รวมกำลังทุนทรัพย์และความสามารถเพื่อเอาชนะข้อจำกัดของตนเอง จัดตั้งเป็นองค์กรธุรกิจ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง สังคม และการเมือง

และเมื่อกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปได้ตั้งความปรารถนาร่วมกัน มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน จึงเกิดการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นองค์กรธุรกิจในรูปต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด โดยการลงทุนร่วมกันเพื่อประกอบกิจการด้านต่าง ๆ เช่น การประกอบการอุตสาหกรรม การค้าขาย การให้บริการ การจัดตั้งองค์กรธุรกิจมักจะเริ่มจากองค์กรขนาดเล็ก โดยมีเป้าหมายภารกิจหรือผลิตภัณฑ์จำนวนน้อยในระยะแรก แล้วค่อยขยายทุนและธุรกิจในอนาคตที่มีปัจจัยต่าง ๆ สนับสนุน เมื่อได้จัดตั้งเป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีวิสัยทัศน์ในทางเดียวกัน จำเป็นที่จะต้องแบ่งงานกันทำ โดยสร้างกรอบของการดำเนินงาน คือระเบียบ ข้อบังคับขององค์กรและจะต้องรับผิดชอบร่วมกัน ตามที่กฎหมายกำหนด และมีข้อปฏิบัติในการดำเนินงานตามอีกมากมาย เช่น การเลือกทำเลที่ตั้งขององค์กร แหล่งที่มาของทุนทรัพยากรในการดำเนินงานอุปกรณ์วัสดุที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน บุคลากรที่จะต้องบรรจุในแผนกต่าง ๆ แหล่งที่จะจำหน่ายผลิตภัณฑ์เพื่อผลกำไรและความอยู่รอดขององค์กร

ในการทำงานในองค์กรที่มีคนทำงานอยู่รวมกันตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กร และจะต้องมีผู้นำในการดำเนินการงานต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารองค์ในองค์กรใหม่ที่เป็นยุคของการแข่งขันอย่างรุนแรงและมีแนวโน้มที่ต้องเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ 1) การขาดแคลน

ทรัพยากรทางธรรมชาติที่เพิ่มขึ้น เช่น ทรัพยากรทางด้านพลังงานที่ลดลง ธุรกิจ จำเป็นที่จะต้องหาวิถีทางใหม่ ๆ ที่จะผลิตสินค้าหรือบริการที่ใช้พลังงานที่ลดลง หรือหาทางเลือกของการใช้ทรัพยากรทางด้านพลังงานตัวใหม่มาทดแทนของเดิม เช่น ใช้พลังงานแสงอาทิตย์แทนน้ำมัน เป็นต้น 2) ความสำคัญของการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ การดำเนินธุรกิจจะต้องมีการขยายของเขตการค้าเงินงานจากการค้าขายภายในประเทศออกไปสู่การค้าขายระหว่างประเทศให้สอดคล้องกับยุคโลกาภิวัตน์ การค้าขายจะไม่มีกีดกันการค้าติดต่อ การติดต่อสามารถเชื่อมโยงได้ทั่วโลก กิจกรรมอาจขยายการค้าเงินธุรกิจ การส่งออก การร่วมลงทุน การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ เป็นต้น 3) การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมต่างๆ จะต้องมีการปรับเปลี่ยนในการใช้เทคโนโลยี เช่น การใช้คอมพิวเตอร์เข้ามาในระบบงาน การใช้หุ่นยนต์แทนแรงงานมนุษย์ และคาดว่าจะมีการคิด สิ่งประดิษฐ์นวัตกรรมใหม่ ๆ ทางด้านเทคโนโลยีเกิดขึ้นมาและนำมาใช้ในวงการอุตสาหกรรม 4) ความจำเป็นในเรื่องของการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต ผู้นำองค์กรจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญถึงประสิทธิภาพในการผลิตและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้กับคนงาน เพื่อทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน เร่งประสิทธิภาพการผลิต 5) การให้ความสำคัญที่เพิ่มขึ้นในเรื่องของความรับผิดชอบต่อสังคมภาคธุรกิจจะมีบทบาทอย่างมากต่อความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมุ่งเน้นบริหารงานให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ 2 ประการที่สำคัญ ก็คือ การทำกำไรและความรับผิดชอบต่อสังคม

ระบบของการดำเนินงานธุรกิจมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจากสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจเทคโนโลยีต่าง ๆ สังคม การเมือง การบริหารงาน รสนิยม ของลูกค้า ฯลฯ ส่งผลกระทบต่อทั้งภาคอุตสาหกรรมในแต่ละธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้นำองค์กรเชิงธุรกิจในโลกยุคใหม่จะต้องมีการติดตามข้อมูลต่าง ๆ ทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนงานของธุรกิจ ทำให้การดำเนินงานของกิจการทันต่อเหตุการณ์ และสนองตอบต่อความต้องการลูกค้าได้ทันทั่วทั้ง

4. ภาวะผู้นำ

ผู้นำ ตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า “Leader” หมายถึง บุคคลที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงาน โดยทั่วไปผู้นำนั้นจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) ผู้นำที่เป็นทางการ คือ ผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งตามโครงสร้างอำนาจหน้าที่ขององค์กร เพื่อเป็นผู้ที่อำนวยความสะดวกการทำงานขององค์กร และมีอำนาจตามกฎระเบียบที่วางไว้ 2) ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ คือ บุคคลที่ไม่ได้รับความเชื่อใจหรือมีความสามารถเฉพาะในการนำพาบุคคลอื่นทำสิ่งต่างๆ หากแต่ผู้นำในลักษณะนี้มีได้รับการแต่งตั้งตามโครงสร้างอำนาจหน้าที่หรือกล่าวให้เข้าใจง่ายกว่าไม่ใช่ผู้ที่มิอำนาจเป็นทางการ ดังนั้น ผู้นำหรือก็คือผู้บริหารขององค์กรมีหน้าที่สำคัญในการกำกับให้การดำเนินกิจการต่างๆ เป็นไปตามแผนที่วางไว้และไปถึงจุดหมายได้ ผู้นำองค์กรเป็นผู้ที่จะทำหน้าที่ในการตัดสินใจในการดำเนินนโยบาย กำกับให้การดำเนินกิจการต่าง ๆ เป็นไปตามที่วางไว้ ตลอดจนเมื่อประสบกับปัญหาหรือสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนจะต้องอาศัยความมีภาวะผู้นำของผู้บริหารในการตัดสินใจว่าจะให้องค์กรเดินไปในทิศทางใด เพื่อให้องค์กรสามารถอยู่รอดได้ จึงกล่าวได้ว่าภาวะผู้นำนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้บริหารองค์กร

ภาวะผู้นำ ตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า "Leadership" หมายถึง บุคคลที่มีอิทธิพลในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งผู้บังคับบัญชาจะได้รับการยอมรับจากผู้อื่น และมีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกไปสูเป้าหมายโดยการให้บุคลากรในองค์กรมีส่วนร่วม เป็นการแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำจะเป็นตัวสำคัญที่ผู้บริหารขาดไม่ได้ เนื่องจากผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและประสานให้บุคลากรทุกคนในองค์กรให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนองค์กร สุขพันธ์ ประไพเพชร และคณะ (2566) กล่าวโดยสรุปว่า ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการของอิทธิพล (Leadership is an influence process) ไม่ใช่การกระทำที่เกิดขึ้นเดี่ยว ๆ หรือการกระทำที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่เฉพาะเจาะจงเท่านั้น แต่เป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นเป็นลำดับขั้นต่อเนื่องกันไปจนบรรลุผลสำเร็จ โดยมีองค์ประกอบหลักด้านผู้นำ (Leader) ผู้ตาม (Followers) และสถานการณ์ (Situation) เป็นเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการมีอิทธิพล (Influence) ซึ่งกันและกันระหว่างผู้นำและผู้ตามเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change) ในการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

(Objectives) หรือเป้าหมายที่มีร่วมกัน (Shared goal) อย่างไรก็ตามภาวะผู้นำจะเกี่ยวข้องกับกลุ่มคนและสมาชิกของกลุ่ม มีความสัมพันธ์กันต่อกันอย่างสม่ำเสมอภายใต้สถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่มีสมาชิกคนใดคนหนึ่งหรือมากกว่า ถูกกำหนดหรือยอมรับให้เป็นผู้นำ เนื่องจากมีความแตกต่างในด้านต่างๆ จากบุคคลอื่น ๆ ของกลุ่มซึ่งส่วนมากผู้นำพยายามจะมีอิทธิพลต่อผู้ตามในกลุ่มหรือบุคคลอื่น ๆ โดยมีกรปฏิบัติสัมพันธ์กันติดต่อสื่อสารกันเพื่อให้มีทัศนคติ ค่านิยม พฤติกรรมหรือด้านอื่น ๆ ไปในทิศทางที่ทำให้จุดมุ่งหมายขององค์การประสบความสำเร็จ ภาวะผู้นำจึงเป็นกระบวนการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือมากกว่าพยายามใช้อิทธิพลของตนหรือกลุ่มตนกระตุ้นชี้นำผลักดัน ให้บุคคลอื่นหรือกลุ่มบุคคลอื่นมีความเต็มใจและกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่าง ๆ ตามต้องการโดยมีความสำเร็จขององค์การเป็นเป้าหมายร่วมกัน ดังนั้น ภาวะผู้นำจึงเป็นกระบวนการไม่ใช่แค่ตำแหน่ง (Leadership is process, not a position) แต่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ (Leadership is both a science and an art) สอดคล้องกับวีระพงษ์ เกียรติไพรัชที่ได้เสนอ SSW Model ในการสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหาร 3 ด้าน คือ (วีระพงษ์ เกียรติไพรัช, 2560) 1) บริหารตน (Self) คือ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะต้องเริ่มต้นที่การบริหารจัดการตนเอง เพื่อพัฒนาความรู้ (Development of knowledge) เพื่อให้มีองค์ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์ต่าง ๆ ที่มีความก้าวหน้าและทันสมัยในการนำไปใช้บริหารองค์กร และผู้บริหารจะต้องมีการควบคุมอารมณ์ (Temperate) เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหาร เพราะจะต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่คาดการณ์ได้และคาดการณ์ไม่ได้ เพื่อให้การตัดสินใจต่าง ๆ เป็นไปด้วยความรัดกุม ไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และผู้บริหารจะต้องกล้าตัดสินใจ (Decision) ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะต้องกล้าตัดสินใจเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร จึงกล่าวได้ว่าการบริหารตนได้ดีนั้นเป็นการสร้างภาวะผู้นำในการบริหารจัดการองค์กร 2) บริหารคน (Staff) คือ การบริหารองค์กรจะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายระดับ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจึงจำเป็นต้องมีมนุษยสัมพันธ์ (Human) เพื่อเชื่อมประสานงานและโน้มน้าวบุคลากรในองค์กร มีกฎเกณฑ์ (Regulation) คือจะต้องยึดกฎระเบียบในการบริหารจัดการองค์กร และ 3) บริหารงาน (Work) คือ การบริหารองค์กรเพื่อให้ไปถึงเป้าหมายที่วางไว้ ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์ (Vision) ในการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพมีแผนงาน (Layout) การบริหารงานจะต้องมีแผนที่ชัดเจนในการบริหารองค์กร และต้อง ใช้เทคโนโลยี (Technology) เข้ามาช่วยในการทำงานในองค์กร

จึงกล่าวได้ว่าภาวะผู้นำนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารองค์กรธุรกิจจะต้องมี เพราะจะทำให้การบริหารงานต่าง ๆ เป็นไปด้วยความราบรื่นและพร้อมที่จะเผชิญกับสภาพสังคมหรือบริบท ที่เปลี่ยนแปลงตลอดจนภัยคุกคามต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างคาดไม่ถึง

5. ภาวะผู้นำสำหรับการบริหารองค์กรเชิงธุรกิจในโลกยุคใหม่

จากการศึกษาและสังเคราะห์งานวิจัย บทความ และหนังสือต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของโลกยุคใหม่ ลักษณะของการบริหารองค์กรเชิงธุรกิจและภาวะผู้นำ ผู้เขียนจึงสังเคราะห์คุณลักษณะของภาวะผู้นำสำหรับการบริหารองค์กรเชิงธุรกิจในโลกยุคใหม่ ประกอบด้วย 7 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) มีคุณธรรมและจริยธรรม 2) สร้างแรงจูงใจ 3) มีวิสัยทัศน์ 4) กล้าตัดสินใจ กล้าคิด พูด ทำ 5) มีทักษะการสื่อสาร 6) ทำงานบรรลุเป้าหมาย และ 7) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. มีคุณธรรมและจริยธรรม ผู้นำในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ในการประกอบอาชีพ (พันธศักดิ์ พลสารรัมย์, 2555; ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2553; สำเนา ขจรศิลป์, 2554; Krames, 2014; Schultz & Schultz, 2001) ผู้นำต้องมีคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันดับแรกที่สุดของผู้นำที่ดี (Susan & Nextera, 2001 อ้างถึงใน ยุทธพงษ์ เจริญพันธ์, 2546) มีความเสียสละอดทนต่องานทุกชนิด พยายามทำงานให้เสร็จ คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว การตรงต่อเวลาไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อนไม่ว่าจะเป็นทางกายวาจาหรือใจ มีความรับผิดชอบหน้าที่ในทุกบทบาท (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2543) ผู้นำที่ดีจะต้องไม่เห็นแก่ตัวมีความมุ่งมั่น คล้อยตาม สุภาพ ซื่อสัตย์ จงรักภักดี มีมโนธรรมสูง เสียสละ มีคุณธรรมและตั้งใจทำงานด้วยความสุจริต (Lautzenheiser, 2009) และที่สำคัญคือ

สามารถตรวจสอบได้ (NASA, 2014) นอกจากนี้ การปฏิบัติงานโดยใช้คุณธรรมนำผลงานยังรวมถึงการควบคุมสติ อารมณ์ เหตุและผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อไม่ให้เป็นเหตุในการสร้างความเดือดร้อนอื่น ๆ ตามมา (Allen et al, 2012; Baird, 2006; Coughlin, 2005; Dimmock & Walker, 2013)

2. สร้างแรงจูงใจ ผู้นำในศตวรรษที่ 21 จะมีการแสดงลักษณะเด่นด้านแรงจูงใจ (พันธศักดิ์ พลสารัมย์, 2555; Perreault & Zellner, 2012; Susan & Nextera, 2001 อ้างถึงใน ยุทธพงษ์ เจริญพันธุ์, 2546; Weidman, 2002) ซึ่งมีความเข้าใจผู้อื่นและมีพลังกระตุ้น (วัลลภา เทพหัตถิน ณ อยุธยา, 2543) ให้เกิดพฤติกรรมที่จะตอบสนองความต้องการด้านการยอมรับ การยกย่อง และความต้องการประสบความสำเร็จสูงสุดในชีวิต ผู้นำต้องมีการส่งเสริมและให้กำลังใจ โดยการแสดงให้เห็นด้วยความซาบซึ้งในความสำเร็จของแต่ละโครงการ (Kouzes & Posner, 2023) จูงใจให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาเห็นความสำคัญและคุณค่าของงาน รวมถึงปฏิบัติงานได้ (Krames, 2014) เจรจาต่อรองให้ได้ในสิ่งที่หน่วยงานต้องการตามความเหมาะสมกับสภาวะการณ์ และที่สำคัญสามารถโน้มน้าวผู้ใต้บังคับบัญชาให้ร่วมกันทำงานเพื่อดำเนินการสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ (NASA, 2014) ซึ่งผู้นำที่ดีจะใช้การมคมคายที่โน้มน้าวใจเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ให้ทุกคนเห็นพ้อง เข้าใจง่าย และอยากเข้าร่วมในวิสัยทัศน์นั้น (พลุ เศษรินทร์, 2564)

3. มีวิสัยทัศน์ ผู้นำในศตวรรษที่ 21 ต้องเปี่ยมด้วยวิสัยทัศน์ (ธีระ รุญเจริญ, 2557; Krames, 2014; Schultz & Schultz, 2001; Susan & Nextera, 2001 อ้างถึงใน ยุทธพงษ์ เจริญพันธุ์, 2546) สามารถให้ข้อมูลแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาถึงแนวโน้ม การปฏิบัติงานในอนาคตของหน่วยงานได้ (NASA, 2014) ทำการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องในอนาคต (Kouzes & Posner, 2023) หลีกเลี่ยงเรื่องราวที่เป็นปัญหาในอดีต อีกทั้งกล้าท้าทายการทำงานเพื่อก้าวไปข้างหน้า (Allen et al, 2012; Dimmock & Walker, 2013) นอกจากนี้ยังพร้อมนำการเปลี่ยนแปลง (Weidman, 2002) คิดถึงเรื่องระยะยาวมากกว่าพูดแต่เรื่องปัญหาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยสามารถแนะแนวทางการทำงานที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอันจะทำให้บรรลุเป้าหมายของหน่วยงาน (Perreault & Zellner, 2012) มีการวิเคราะห์ปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นของหน่วยงานได้ สามารถวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของหน่วยงาน และวางแผนการปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กร รวมถึงวิสัยทัศน์ที่มีร่วมกันได้อย่างเหมาะสม (Kouzes & Posner, 2023)

4. กล้าตัดสินใจ กล้าคิด พุด ทำ ผู้นำในศตวรรษที่ 21 ต้องกล้าตัดสินใจ กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำอย่างมีเหตุผล และรู้เท่าทัน (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2553; Baird, 2006; Coughlin, 2005; Kinicki et al, 2011) มีความตั้งใจและมีความพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคของการปฏิบัติงาน กล้าตัดสินใจในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานได้ (NASA, 2014) อีกทั้งกล้าเผชิญสถานการณ์การทำงานที่ยากลำบากได้ มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย มีความใส่ใจ กระตือรือร้นและมั่นใจในตัวเอง (วัลลภา เทพหัตถิน ณ อยุธยา, 2543; Lautzenheiser, 2009; Susan & Nextera, 2001 อ้างถึงใน ยุทธพงษ์ เจริญพันธุ์, 2546) โดยจะต้องรู้จักบริหารเวลา มีความมั่นคง และมีความกล้าระดับหนึ่งในการตัดสินใจเพราะจะต้องประสานผลประโยชน์ให้กับทีมงาน ทั้งนี้ในการทำงานผู้นำยังจำเป็นต้องกล้าใช้คนให้ถูกกับงาน และมอบงานให้เหมาะกับคน และที่สำคัญคือกล้ายอมรับความเสี่ยง (Allen et al, 2012; Dimmock & Walker, 2013) ในขณะที่เดียวกันก็เห็นโอกาส ภัยคุกคาม และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นกับหน่วยงานของตนเองด้วย (Krames, 2014)

5. มีทักษะในการสื่อสาร ผู้นำในศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นผู้ที่สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2553; สำเนา ขจรศิลป์, 2554; Coughlin, 2005; NASA, 2014; Schultz & Schultz, 2001; Weidman, 2002) โดยเป็นผู้มีความสามารถในการสื่อสาร ที่ประกอบด้วย การพูด การฟัง และเข้าใจผู้อื่น (Krames, 2014) ความสามารถทางการสื่อสารที่สำคัญคือการฟัง เพราะส่งเสริมการรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่น อีกทั้งยังเป็นนักเล่าเรื่องที่ดี โดยใช้ทักษะการเล่านิทานมาช่วยในการพูดจูงใจ ช่วยให้ผู้บุคลากรปฏิบัติงานได้ตามการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (พลุ เศษรินทร์, 2564; NASA, 2014) ทั้งนี้ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการพูดและการแสดงออก เนื่องจากผู้นำต้องสื่อสารกับคน ทำงานกับคนที่หลากหลาย ดังนั้นความสามารถในการพูดและการแสดงออกจึงเป็นลักษณะสำคัญที่จะทำให้ผู้อื่นเข้าใจและปฏิบัติตาม ซึ่งทักษะการพูดและการแสดงออกนี้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทักษะทางสังคม การใช้

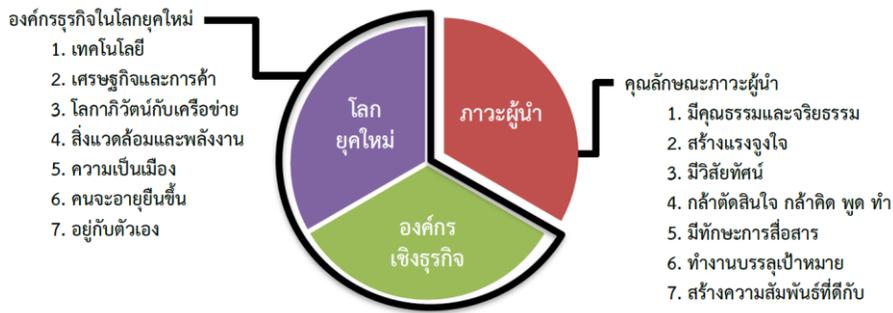
วาทะ มารยาท และภาษาให้เหมาะสมตามกาลเทศะ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2543) และที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีสารสนเทศจะมีบทบาทอย่างมากกับการติดต่อสื่อสารของคนในสังคม ดังนั้นผู้นำในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถและรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศอีกด้วย (Baird, 2006; Kinicki et al, 2011; Lautzenheiser, 2009)

6. ทำงานบรรลุเป้าหมาย ผู้นำในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาวิธีการที่จะทำให้สิ่งต่าง ๆ ดีขึ้น เติบโตขึ้น เพื่อให้ประสบความสำเร็จและบรรลุจุดหมาย (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน, 2553; วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2543; สำเนา ขจรศิลป์, 2554; Allen et al, 2012; Dimmock & Walker, 2013; Lautzenheiser, 2009; NASA, 2014; Weidman, 2002) โดยอาจนำเอาสิ่งใหม่เข้ามาและพัฒนาทำให้ดีขึ้นอย่างมีเป้าหมายตามความปรารถนา (Perreault & Zellner, 2012) ผู้นำต้องรู้จักการวางแผนงานในการทำงานเพื่อแสวงหาโอกาสที่จะทำสิ่งใหม่ โดยทำให้ผู้ร่วมงานไว้วางใจ และปฏิบัติงานให้บรรลุตามจุดหมายที่ได้ตั้งไว้ (Kinicki et al, 2011) โดยคำนึงถึงการฉกฉวยโอกาสจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการฝึกฝนจากภายนอก ผู้นำต้องมีความคิดสร้างสรรค์และส่งเสริมให้ผู้อื่นแสดงความคิดริเริ่มออกมา ผู้นำต้องการให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็นให้คำแนะนำเพื่อการพัฒนาและการวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์และตรงไปตรงมาและจะนำไปสู่การสร้างผลงานออกมาเป็นรูปธรรม และบรรลุเป้าหมายทั้งทางการเงินและเป้าหมายหลัก (Krames, 2014)

7. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน ผู้นำในศตวรรษที่ 21 จะต้องให้ความสำคัญและเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีให้กับสมาชิกอย่างทั่วถึง (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน, 2553; สำเนา ขจรศิลป์, 2554; Lautzenheiser, 2009; Perreault & Zellner, 2012) โดยเป็นผู้ที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกในองค์กร ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญและควรคำนึงถึงอย่างมาก (Weidman, 2002) นอกจากนี้ยังต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเครือข่ายอีกด้วย (Schultz & Schultz, 2001) ทั้งนี้วิธีการหนึ่งคือการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มความสัมพันธ์ที่ดีให้กับบุคลากรขององค์กร และนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพให้กับทีมงานอีกด้วย (Allen et al, 2012; Baird, 2006; Dimmock & Walker, 2013; Krames, 2014) โดยผู้นำต้องเข้าใจ และพิจารณาผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาว่ามีลักษณะอย่างไร (พันศักดิ์ พลสารัมย์, 2555) ซึ่งจะช่วยให้การสร้างบรรยากาศความสัมพันธ์ที่ดีของทีมงานเป็นไปอย่างเหมาะสม แสดงถึงความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจผู้ร่วมงาน (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2543) และสอดคล้องกับ ความชอบหรือความสนใจของทีมงานได้เป็นอย่างดี

จากคุณลักษณะภาวะผู้นำที่ได้กล่าวไปข้างต้น 7 คุณลักษณะ เห็นได้ว่าคุณสอดคล้องกับ สภาพการณ์ปัจจุบันในโลกยุคใหม่หรือโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างมาก ซึ่งโลกในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจโลกาภิวัตน์และเครือข่าย การเลือกเครือข่ายวิธีการสื่อสารต้องมีความถูกต้อง รวดเร็ว ไม่จำกัดสถานที่ ผลสืบเนื่องมาจากความเจริญทางด้านเทคโนโลยีทำให้เกิดการทำงานระหว่างสังคมแบบข้ามวัฒนธรรม (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน, 2557; วิจารย์ พานิช, 2555; Canton, 2006) ดังนั้น ผู้นำควรต้องมีความทันสมัย รู้เท่าทันถึงเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ฉับไวในการสื่อสาร และมีทักษะขั้นสูงในการเชื่อมสัมพันธ์คนที่มีพื้นฐานแตกต่างกันเนื่องจากสังคมในปัจจุบันเกิดการเคลื่อนไหวระหว่างประชากรของแต่ละประเภท ซึ่งทั้งสองคุณลักษณะเป็นจุดสำคัญของทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้วยเช่นกัน

6. บทสรุป

ภาพที่ 1 ภาวะผู้นำกับการบริหารองค์กรเชิงธุรกิจในโลกยุคใหม่

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึง คุณลักษณะภาวะผู้นำที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในโลกยุคใหม่หรือโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) เทคโนโลยี 2) เศรษฐกิจและการค้า 3) โลกาภิวัตน์กับเครือข่าย 4) สิ่งแวดล้อมและพลังงาน 5) ความเป็นเมือง 6) คนอายุยืนขึ้น และ 7) อยู่กับตัวเอง ซึ่งกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตของสมาชิกในสังคมในปัจจุบันและองค์กรเชิงธุรกิจ จนนำมาสู่การต้องปรับตัวของผู้นำองค์กรธุรกิจให้มีคุณลักษณะภาวะผู้นำที่พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ประกอบด้วย 7 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) มีคุณธรรมและจริยธรรม 2) สร้างแรงจูงใจ 3) มีวิสัยทัศน์ 4) กล้าตัดสินใจ กล้าคิด พูด ทำ 5) มีทักษะการสื่อสาร 6) ทำงานบรรลุเป้าหมาย และ 7) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน รวมทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับโลกยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ ผู้นำควรต้องมีความรู้เท่าทันเทคโนโลยีและสารสนเทศในการสื่อสารต่าง ๆ รวมถึงควรมีทักษะในการเชื่อมสัมพันธ์กับคนที่มีความหลากหลายและแตกต่างกันไปเป็นอย่างดีด้วย เนื่องจากภาวะผู้นำนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารองค์กรเชิงธุรกิจในโลกยุคใหม่จะต้องมี เพื่อให้การบริหารงานต่างๆ เป็นไปด้วยความราบรื่นและพร้อมที่จะเผชิญกับสภาพสังคมหรือบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนภัยคุกคามต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างคาดไม่ถึง

6. เอกสารอ้างอิง

- ธีระ รุญเจริญ. (2557). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- พสุ เดชะรินทร์. (2564). ความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/962446>
- พันธ์ศักดิ์ พลสารรัมย์. (2555). เอกสารประกอบการบรรยายวิชาภาวะผู้นำ [เอกสารประกอบการสอน]. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน. (2553). หลักสูตร และการสอน ตามกรอบ TQF ระดับบัณฑิตศึกษา. จาก <https://www.tsu.ac.th>
- _____. (2557). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: ต้องก้าวให้พ้นกับดักของตะวันตก. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุทธพงษ์ เจริญพันธุ์. (2546). ผู้นำวิวัฒน์ (Evaluatory leadership). กรุงเทพฯ: เอ.อาร์.บิซิเนส เพรส.
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และ อธิป จิตตฤกษ์ (2556). ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: Open Worlds.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2543). การพัฒนานิสิตนักศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีการสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี สฤษดิ์วงศ์.
- วีระพงศ์ เกียรติไพรยศ. (2560). การประยุกต์ใช้หลักธรรมพระพุทธศาสนาในการสร้างภาวะผู้นำของนักบริหาร. ใน รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4 นานาชาติ ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.

- สัญญาชัย สุวังบุตร และคณะ. (2552). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานประวัติศาสตร์สากล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- สำเนาวิ ขจรศิลป์. (2554). **มิติใหม่ของกิจการนักศึกษา 1: พื้นฐานและบริการการศึกษา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ. (2553). **การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ: สมาคมเครือข่ายการ พัฒนาวินิจฉัย อาจารย์และองค์กรอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย.
- สุพจน์ ประไพเพชร, สุพจน์ ประไพเพชร, สรวุฒิ กุลแดง, ราตรี เลิศหว่าทอง และสุดสวาสดิ์ ประไพเพชร. (2566, มกราคม-กุมภาพันธ์). **ภาวะผู้นำ: แนวคิด ทฤษฎี และองค์ประกอบ**. *วารสารเศรษฐศาสตร์ปัญญา*, 2(1), 59-73. จาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/IEJ/article/view/263131/176424>
- สุพรรณณี ชะโลธร, และ เกษมวัฒน์ เปรมภมล. (2553). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานประวัติศาสตร์**. กรุงเทพฯ: ประสานมิตร.
- Allen, K. E., Bordas, J., Hickman, G., Matusak, L. R., Sorenson, G., & Whitmire, K. (2012). **Leadership in the Twenty-first Century**. New York: Warner Books.
- Baird, K. (2006). **Skills of an Effective Administrator**. Harvard: Harvard Business Review.
- Canton, J. (2006). **The extreme future: The top trends that will reshape the world in the next 20 years**. New York: Penguin.
- Coughlin, D. (2005). **Corporate Catalysts: How To Make Your Company More Successful, Whatever Your Title, Income, or Authority**. Virginia: Career Press.
- Dimmock, C., & Walker, A. (2013). Globalisation and societal culture: Redefining schooling and school leadership in the twenty-first century. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 30(3), 303-312.
- Kinicki, A., Williams, B. K., Scott-Ladd, B. D., & Perry, M. (2011). **Management: A practical introduction**. Chicago: McGraw-Hill Irwin.
- Kouzes, J. M., & Posner, B. Z. (2023). **The leadership challenge: How to make extraordinary things happen in organizations**. San Francisco: John Wiley & Sons.
- Krames, J. A. (2014). **Jack Welch and the 4E's of leadership: how to put GE's leadership formula to work in your organization**. New York: McGraw-Hill.
- Lautzenheiser, T. (2009). The selection and development of effective student leaders. from <https://musicforall.org/programs/gn/downloads/.selectionpdf>
- National Aeronautics and Space Administration(NASA). (2014). NASA's Leadership. from <https://www.leadership.nasa.gov/Model/Overview.htm>
- Perreault, G., & Zellner, L. (2012). **Social Justice, Competition and quality: 21st Century Leadership Challenges**. Texas: National Council of Professors of Educational Administration.
- Schultz, P. D., & Schultz, S. E. (2001). **Psychology and work today: An introduction to industrial and organizational psychology**. (7th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Weidman, D. (2002). Executive perspective: Redefining leadership for the 21st century. *Journal of Business Strategy*, 23(5), 16-18.